Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0807, 4-0237
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 94. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 18-го ТРАВНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 18, 1954. No. 94. VOL. LXI.

ЗДВИГ УКРАЇНЦІВ МЕТРОПОЛІЇ З НАГОДИ ФЕСТИВАЛЮ В 60-РІЧЧЯ У.Н.СОЮЗУ

Понад 4,000 учасників приглядались та ентузіястично приймали програму і її коло 500 виконавців; Фестиваль — велика маніфестація української культури і мистецтва; вільний розвиток української культури, мистецтва і народного життя протиставляли промовці терористичним обставинам в Україні; Широкий відгомі в американській пресі

Ню Йорк. — Справжнім здвигом українців метрополії Ню Йорку і Ню Джерзі можна назвати музично-танцювальний фестиваль, що відбувся тут в неділю 16-го травня, для вшанування 60-річчя Українського Народного Союзу. Фестиваль відбувся старанням окремого Метрополітального Ювілейного Комітету відділів У. Н. Союзу при співпраці Метрополітального Комітету Української Молоді.

Ольга Дмитрів
загальний музичний керівник імпрези та одна з її організаторів

Понад 4,000 осіб виповнили до останнього місця велику залю Карнеґі Гол, а багато вернулось, не діставши білетів вступу. Управитель Карнеґі Гол заявив, що він рідко коли бачить так заповнену ту репрезентативну залю. Між приявними багато американців, хоч головну масу публіки становили українці усіх походжень, зокрема можна було спостерегти багато старших іміґрантів, які в останніх часах уже менше показуються на українських імпрезах. Під час виконання програми, поодиноких мистецьких точок, як і промов, тут і там на залі підношувано хусточку до очей, щоб витерти непрошену сльозу. Головну масу публіки становили новоприбулі і тут народжена молодь. Представники цих двох прошарків нашої спільноти були й головними виконавцями програми, підготовляючи її в найбільшій згоді, гармонії і взаємному порозумінні. Фестиваль почався на мінуту точно о год. 2:30 пополудні.

Фестиваль започатковано могутньою мелодією Американського Національного Гимну, прекрасні слова якого можна б так вірно застосува-

Степан Марусевич,
дириґент Метрополітального Хору

ти й до українського народу та до України, поневоленої батьківщини вільних і відважних. Гимн виконали усі сотні учасників програми: хористи Об'єднаних і Метрополітального хорів, танцюристи й солісти. Об'єднані і Метрополітальні хори, під спільною дириґентурою п. Олександра Микитюка, виконали й першу точку програми: „Пісня про Український Народний Союз" покійного композитора Михайла Гайво-

Посип гірняк, режисер

ронського до слів вже теж покійного Степана Мусійчука. Слова цієї пісні: „Ликуй Вкраїно, вітчино кохана" й „ликуй заморська вітчино прибрана" та привіт для них від нас, що „всі, як один муж, під Вашингтона з'єднані прапором в наш Український Народний Союз", мали своє глибоке потвердження в пісні, її виконавцях та в тисячах публіки.

Дмитро Галичин: УНС — віра у власні сили

Спустилася після того завіса і на сцену вийшов найвищий представник Ювілята — голова Українського Народного Союзу п. Дмитро Галичин. „Безмежна віра у власні сили, непохитна надія на краще завтра свого народу і — найважливіше — велика,

Олександер Микитюк
дириґент Об'єднаних Хорів

щира та ідейна праця для здійснення тих ідеалів, це й є ті прикмети, що характеризують Українськкий Народний Союз та його членів від перших його піонерів по сьогодні... Ця віра і ця надія додають сил до праці, щоб — як це писала „Свобода" — прогнати тиранів з української землі та допомогти українському народові зажити господарем у своїй хаті, на своєму полі, у своїй суверенній, соборній і від нікого незалежній українській державі" — говорив він у своєму ювілейному слові.

КАНТАТА „КАТЕРИНА"

І знову піднеслася заслона, і знову на сцені мальовничий образ: майже три сотні співаків з хорів „Думка" і Мет-

Іван Фліс
головний керівник танців та один з організаторів імпрези

рополітального з Ню Йорку, церковних хорів з Джерзі Ситі, Елизабет і Вайону та хору „Трембіта" з Нюарку й хору філії УКК з Пасейку, як теж поодиноких співаків з інших хорів, усі в народних костюмах. Перед них виступає дириґент „Думки", а тепер їхній дириґент: Олександер Микитюк. А перед сценою біля двох фортепіянів очікують з акомпаніяментом піяністи, які вже нераз ви-

Володимир Бакад
керівник танців і один з головних організаторів імпрези

кликували одушевлення публіки своїми власними концертовими виступами: Вадим Кіпа і Леся Вахнянин. Після того, як у зв'язку з умовою Карнеґі Голл з музичною професійною виникли труднощі з виступом на тій сцені неюнійної Української Симфонічної Оркестри, треба було заповнити прогалини і в цьому допоміг композитор Микола Фоменко, приготовивши спеціяльне аранжування на два фортепіяни.

Сама кантата, включена в програму головно з уваги на плянований виступ симфонічної оркестри, хоч, можливо, й не займає першого місця в тій ділянці українських композицій, все ж таки зробила могутнє враження на слухачів, як своєю мелодією, так і виконанням.

МАЙСЬКА НІЧ

Після чвертьгодинної перерви відбулася головна частина фестивалю — І-ша дія опери М. Лисенка „Майська ніч". Початково на сцені видно тільки приготовані артистом М. Радишем стилізовані декорації: українське село, що потапає в зелені, на першому пляні біленька хата Галі, а поза нею і біля неї все, що до типового українського села належить: вежа церковці, вітряк, сади і лани. Сцена починається стилізованим народним балетом „косарі" і „женці". Два десятки танцюристів, хлопців і дівчат, у прекрасних народних костюмах та до подробиць обдуманими і вивченими ритмічними рухами - танцями відображають дві головні праці українського села: сінокоси і жнива. Вони скінчили й тоді „здалеку" несеться гомін чудової пісні: „Туман хвилями лягає". Співають початково тільки чоловічі голоси. Пісня кріпшає і на сцену групами входять „косарі", що „наробились, потомились, час одпочивати". По часі до них долучуються „женці" — дівчата, теж з піснею на устах, і тоді починається рівночасне перекликування „Добрий вечір, дівчаточка" у хлопців і „Добрий вечір, козаченьки" у дівчат. Піснею вітаються і піснею умовляються зустрітись знову на гулянні, бо „лучше з милим розмовляти, аніж на самоті зітхати". Хлопці і дівчата відходять, а на сцену виходить „Левко" — тенор Іван Гош та співає про красу української ночі, „тихої і ясної, хоч голки збирай" та про свою любов до Галі. По часі

Марія Лисогір

йому відповідає Галя — солістка Ню Йорк Сити Опери, сопран Марія Лисогір. Дуетом вони співають про кохання, аж на сцену знову появляються дівчата і хлопці, співаючи про те, як то їм „гулять хочеться". І гуляють, виконуючи незрівняні українські танці. Гуляють самі хлопці і самі дівчата, опісля хлопці з дівчатами. Це був справжній фестиваль українських танців, незрівняних у своїй красі і неперевер-

Іван Гош

шених у їхньому виконанні. Тоді на сцену виходить „підпитий" дещо голова села — баритон - бас Осип Стецура, що до слів розсмішує публіку своїми залицяннями до Галі та одушевляє піснями про свою любов до неї й обіцянками, якщо вона за нього за-

Осип Стецура

муж вийде. Йому відповідає Галя, до них прилучується Левко і всі співають прекрасне тріо. Сцена кінчається новими танцями.

Виступ Сенатора Лімена — головна атракція для американської преси.

Виступ достойного Герберта Г. Лімена, сенатора З'єдинених Держав з ню-йоркського стейту, був передбачений в програмі зараз після виступу голови УНСоюзу п. Д. Галичина, але з уваги на те, що літак, яким сенатор Лімен спеціяльно прилетів на цю імпрезу з Вашингтону, дещо запізнився, сенатор виступив після другої головної мистецької точки в імпрезі — „Майської ночі". Представив його публіці адв. Степан Ярема, — згадуючи коротко заслуги Сенатора головно в ділянці законодавства для повноправ-

(Закінчення на ст. 3)

СТАСЄЕН ПРО ЗНИЖКУ ТОРГІВЛІ З СОВЄТСЬКИМ БЛЬОКОМ

Вашингтон.—Директор Адміністрації Закордонних Операцій Гаролд Е. Стассен у у своєму звіті до Конґресу повідомляє, що в минулому році обнизилася торгівля вільного світу з комуністичним бльоком. Ця знижка настала в 1953 році, хоч Совєти вели торговельну офензиву в тому напрямку, щоб якнайбільше розвинути торгівлю своїх країн із державами вільного світу при допомозі експорту золота, манґенезу та нафти. Закордонна торгівля ЗДА з комуністичними державами відбувається на основі закону з 1951 року, який забороняє торгувати з країнами совєтського бльоку і забороняє помагати тим країнам вільного світу, які продають стратеґічні матеріяли державам комуністичного бльоку. Але Стассен стверджує у своєму звіті, що зменшення торгівлі з комуністичними державами настало не внаслідок закону ЗДА, тільки тому, що Совєти не можуть розвинути на ширшу сказю торгівлі з вільними державами світу тому, бо вони в себе і з ними контрольованими країнах підтримують важку воєнну продукцію і не мають товарів, які могли б продавати закордонним державам. Вартість проданих товарів становила в 1953 році тільки 2,200,000,000 долярів, а в попередньому році виносила 2,400,000,000 долярів. Совєти продали в 1953 році вільному світові товарів на суму 790,000,000 долярів, а в 1952 році на суму 943,000,000 долярів. Червоний Китай виказує деяку звишку проданих товарів в 1953 році — 695,000,000 долярів в порівнянні з проданими товарами в 1952 році — 622,300,000 долярів. Але тепер і тут є знижкова тенденція. Вільний світ продав червоному Китаєві товарів на суму 270,000,000 долярів отже на суму 100,000 меншу, як передбачали на початку року. З З окремих країн Німеччина збільшила вивіз товарів до Китаю в 1953 році з 2,800,000 долярів до 25,000,000 долярів, Франція з 3,300,000 долярів до 12,400,000 долярів, а Японія з 500,000 долярів до 4,500,000 долярів. Стассен передбачає, що в 1954 році Совєти зможуть збільшити торгівлю з з вільним світом при допомозі держав сателітів.

Два сенатори вимагають розірвати дипломатичні зв'язки з комуністичними державами

Вашинґтон. — Два сенатори — демократ Пет МекКаран і республіканець Вільям Е. Дженнер — внесли до Сенату резолюцію, в якій вимагають, щоб ЗДА розірвали дипломатичні зв'язки з Совєтами та їхніми сателітами. Сенатори арґументують свою резолюцію так: „Сумління світу домагається, щоб ця держава, як найбільший бастіон волі; перша викинула з сім'ї держав московських тиранів. Цей напрям нашої дії освідомить вже поневолені народи світу і ті народи, яким загрожує поневолення, що ми не хочемо сидіти при спільних столах з їхніми підлими поневолювачами". Якщо Сенат цю резолюцію прийме, то вона буде тільки виразом думок сенаторів, і не зобов'язуватиме уряд президента Айзенгавера діяти в її дусі.

Закінчено випробування водневої бомби на Тихому океані

Вашинґтон. — Департамент оборони і Комісія Атомової Енерґії видали спільне повідомлення про закінчення цьогорічних весняних випробувань водневої бомби на Тихому океані. Це повідомлення підписали секретар оборони Чарлз Е. Вилсон та голова Комісії Атомової Оборони адмірал Луїс Л. Стравс. Випробування почалося 1 березня, при чому, як урядово повідомлялось, переведено було три експльозії, але загально думають, що їх було більше. В звіті сказано, що останні спроби „були успішні і ствердили дальший розвиток водневої зброї. Вони мають основне значення для нашої держави і матеріяльно скріпили безпеку ЗДА та всього вільного світу". В повідомленні говориться про те, що незабаром обшир океану, в якому відбувалися експльозії, буде відкритий для нормального руху кораблів і літаків.

Відмовлено претенсії совєтської амбасади на гроші померлого російського громадянина

Ню Ситі, Н. Й. — Роклендський повітовий суд в стейті Ню Йорк відкинув домагання совєтської амбасади в Вашинґтоні видати спадок у висоті 46,000 долярів родині бувшого російського громадянина Якова Моніча, який помер 12 лютого цього року. Моніч залишив майно, яке оцінено на 46,000 долярів. Поліція устaлила, що Моніч жив у ЗДА 40 років, але не мав американського громадянства, хоч старався набути його 20 років тому. Він не залишив заповіту і, згідно з місцевим зобов'язуючим законодавством його майно має перейти на Нюйоркський стейт. Шеф консулярного відділу совєтської амбасади заявив претенсію на цей спадок рідні Моніча, яка живе в СССР. Але суддя відкинув цю претенсію, твердячи, що в СССР вживуть ці гроші на те, щоб „вбивати наших хлопців та невинних людей в Південно - Східній Азії".

В АМЕРИЦІ

● **Суддя Герман Гофман** звільнив від кари Едварду Ніколсон, хоч вона в проханні про дозвіл на право їзди автом дала аж три різні дати свого народження: 1914, 1915 і 1918. Суд звільнив її від кари тому, що це фальшування документу нікому не пошкодило.

● **Лутунство ЗДА** випробовує новий тип бомбовика YF-84J, який може перевозити атомові бомби. Докладна швидкість цього бомбовика невідома, але припускають, що вона становить 700 миль на годину.

● **16 травня** у всіх католицьких церквах Ню Йорку виголошено проповіді, в яких закликається вірних складати пожертви на політичних втікачів, яких є понад 38 мільйонів у цілому світі.

● **Хоч президент Айзенгавер** вже підписав закон про побудову морського шляху св. Лаврентія, канадійський уряд ще не вирішив справу приступлення Канади до цієї справи. Дехто побоюється, що, внаслідок побудови цього шляху, зменшиться рух у портах на північно-східньому побережжі.

● **Губернатор Томас Дюї** зі стейту Ню Йорк закликав усіх мешканців стейту включатися в протилетунську оборону і вчитися „рятувати себе й свою країну". Промову на цю тему він виголосив в Олбані на зборах представників жіночих організацій.

● **Демократичний сенатор** Герберт Лімен заявив, що уряд може легко осягнути двопартійність у закордонній політиці, якщо закличе бувшого державного секретаря Діна Ачесона на дорадника. Він заявив це після того, як демократичний конґресмен Сем Рейборн сказав, що демократи працюватимуть з урядом, якщо знатимуть його політику.

ЕВАКУАЦІЯ РАНЕНИХ В ІНДО-КИТАЇ — НОВИЙ ОБМАН КОМУНІСТІВ

ІНДО-КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ ВИКОРИСТОВУЮТЬ УМОВУ ПРО РАНЕНИХ ДЛЯ ПЕРЕСУВАННЯ СВОЇХ ВІЙСЬК

Женева. — З'єдинені Держави і Франція зголосили офіційний протест на руки Молотова й Ідена, як головуючих на Женевській конференції, що в'єтмінські комуністи зламали умову в справі ранених полонених в Дієнбієнфу, використовуючи її для своїх стратеґічних цілей. Річ у тому, що французи, в заміну за згоду комуністів на евакуацію полонених і на відбудову летовища в Дієнбієнфу, з котрого мала б вестись та евакуація, зобов'язались не бомбардувати головного шляху біля Дієнбієнфу, бо, мовляв, цей шлях потрібний для зв'язку з полоненими, довозу робітників на розбите летовище і т. п. Тим часом комуністи використовують умову для чимшвидшого пересування своїх військ небомбардованим шляхом, щоб скріпити комуністичні сили в районі дельти Червоної ріки і столиці В'єтнаму Ганой, де збираються робити черговий великий наступ. Мабуть у зв'язку з цим протестом командувач комуністичної армії в Індо-Китаї, генерал Во Нгуєн Джіяп, повідомив французів, що він „готов дискутувати про новий плян евакуації полонених". Показується, що комуністи погодились евакуювати докладно 753 важко ранених полонених на коло 2,000 ранених, що залишились в руковицях Дієнбієнфу. Із них прибуло гелікоптерами до Ганой тільки 11 осіб, здебільша з ампутованими ногами: Всі інші далі перебувають в Дієнбієнфу, під опікою комуністичних лікарів, бо 10 французьких лікарів, що були у фортеці, комуністи забрали, мабуть для піклування комуністичними раненими.

За інформаціями від отих 11 евакуйованих ранених, що їх відвідала у шпиталі в Ганой м. ін. дружина генерала Де Кастріса, — цього останнього комуністи вивезли з Дієнбієнфу зараз після упадку фортеці. Раненими у фортеці опікувалась далі піклувальниця Дженевієв Терроб, яка—як запевняють евакуйовані ранені — здобула подив і пошану вже також комуністів, що зайняли були Дієнбієнфу. У зв'язку з пересуванням комуністичних військ з-під Дієнбієнфу в сторону Ганой і дельти Червоної ріки з використовуванням умови про евакуацію полонених, вигринула різниця поглядів між французьким командувачем ген. Наварр у Сайґоні і командувачем військ у північному В'єтнамі генералом Коні в Ганой. Взагалі, історія з раненими в Дієнбієнфу є ще одним доказом, що на комуністів не можна дивитись, як на противників, які шанували б якунебудь умову.

Французький шеф штабу відлетів до Індо-Китаю

Париж. — Генерал Поль Елі, шеф штабу французької армії і генерал Рауль Селян, колишній командувач французького війська в Індо-Китаї відлетіли з Парижу до Індо-Китаю, щоб там на місці ствердити теперішній воєнний стан і скласти докладний плян: що може вдіяти сама Франція, коли б мирові переговори в Женеві не вдалися і що може зробити при передумові активної воєнної допомоги від блоку інших держав чи від самих тільки З'єдинених Держав. Генерал Елі був уже кілька місяців тому в Індо-Китаї разом із міністром оборони Плевеном і після того приїздив до ЗДА, але тоді Франція не хотіла ще „інтернаціоналізації" індокитайської війни і тодішня ситуація була зовсім інша, як тепер, коли під Дієнбієнфу французи втратили вбитими, раненими і полоненими понад 12,000 найдобірнішого війська, включно з 5 тисячами так би мовити професійних німецьких вояків, які, після другої світової війни, вступили були до французького чужинецького Леґіону і створили не тільки його стрижень, але стрижень взагалі французької збройної сили в Індо-Китаї.

Сінґман Рі хоче відновити війну в Кореї

Сеул. — Президент Південної Кореї Сінґман Рі видав відозву, в якій сказано, що настав час відновити війну в Кореї, яка — мовляв — була і є єдиним способом об'єднати цю країну і встановити в ній тривкий мир. Пора вже зрозуміти — сказано у відозві, — що Женевська конференція про мир в Кореї скінчилася невдачею і що треба поборювати комунізм „чимсь більше, як тільки словами". „Кожний крок комуністів на Женевській конференції був злобно придуманий з метою поширити червону владу в Азії, поділити альянтів або збивати новий пропаґандивний капітал". „Щодо мене, то я не можу зрозуміти глузду в тому, щоб яканебудь інтеліґентна вільна людина, дивлячись на поведінку комуністів у Женеві, вірила далі, що є хоч одна точка можливого порозуміння".

В СВІТІ

● **Черчіл** заявив у палаті громад, що навіть атомова війна не зможе примусити Англію, щоб вона піддалася, — і викликав цією заявою загальні оплески послів. Таку заяву викликала інтерпеляція опозиції з приводу промови в Копенгазі міністра оборони лорда Александра, в якій він заявив, що коли б вибухла війна, то Англія дуже потерпіла б від совєтських атомових атак.

● **Дружина генерала Де Кастріса**, геройського оборонця Дієнбієнфу, відлетіла з столиці Індо-Китаю Ганой до містечка Люанґ Пробанґ в Ляосі, недалеко Дієнбієнфу, щоб розпитати про свого чоловіка у ранених, яких, евакуючи з Дієнбієнфу, першим етапом перевезуть до цього містечка. Коли комуністи, здобувши останні укріплені позиції фортеці, вдерлися до її головної кватири, генерал Де Кастріс сидів за столом.

● **У Копенгазі** службовець цивільного уряду призначив на той самий день і годину вінчання семи пар, як демонстрацію проти існуючого в Данії закону, згідно з яким самітні державні службовці дістають платню меншу, як жонаті (заміжні) й розведені. Церемонію масового вінчання відкликано, коли міністер фінансів пробіцяв зревідувати той закон.

● **Комуністи використовують** Женевську конференцію для своєї пропаґанди, що її ведуть, де і як тільки можуть. Делеґація червоного Китаю запросила кількасот осіб на показ фільму про останнє святкування в Пейпінґу роковин самостійности Китаю, при чому запродуковано теж образи з „радісного щасливого життя" китайських громадян під комуністичним режимом.

● **Марсель Дірпе** став директором паризької музичної консерваторії, одної з найкращих музичних шкіл у світі. Він має світову славу органіста і часто приїздив із гостинними виступами до ЗДА. Вже коли мав 12 років став органістом в одній церкві в Руені. Тепер він має 68 років і славиться феноменальною музичною пам'яттю,

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОДВИГ

Ювілейний Фестиваль Українського Народного Союзу, що відбувся в нюйоркському Карнеґі Голл минулої неділі, 1-го травня, увійде в історію не тільки метрополії, але й американсько-української спільноти, як один з національно-культурних подвигів.

Опис самого фестивалю знайдуть читачі на іншому місці в цьому числі. Але чого вони не знайдуть — це того величезного труду, того безприкладного ентузіязму і того справжнього, не словного, але ділового патріотизму, що їх вложено в підготову та переведення фестивалю. І це саме заслуговує на окрему увагу.

Організацію фестивалю започатковано вже з кінцем минулого року, але практична підготова до нього почалась, з уваги на Різдвяні Свята, щойно з початком цього року. Підготову вели в першу чергу вславлений вже своїми культурними подвигами Метрополітальний Комітет Української Молоді. Цей Комітет та його праця заслуговує на тим більше признання, що в його складі в переважній більшості є тут народжена українська молодь, яка України ніколи не бачила і має про неї тільки уявлення, вироблене головно на підставі розповідей її батьків. Гадаємо, що батьки мали оправдану причину пишатися тими своїми дітьми, що їх вони бачили в неділю на сцені в Карнеґі Голл.

На не менше признання заслуговують і виконавці іншої частини програми, об'єднані хори Ню Йорку, Джерзі Сити, Нюарку, Байону, Елизабет і Пассейку. Правда, не всі хори метрополії взяли в тому участь: один не хотів, другий не міг, а третій вжив маленького викруту, мовляв, програма не подобається або щось в тому роді. Але це були заскорузлі виїмки і вони тільки підкреслюють жертвенний і направду спонтанний труд учасників підготови і виконання програми.

За тим, що було видно й чути на сцені Карнеґі Голл у неділю, криються десятки проб, з десятками годин відданого часу й часто з десятками долярів, витрачених безповоротно коштів. Приблизно 500 осіб брало участь у підготові і виконанні програми, отже й 500 зв'язаних з ними родин. Усе це надає тій імпрезі виїмково масового характеру і підкреслює її не тільки культурне, але й національне значення. По наших бо культурних проявах та досягненнях оцінюють теж і нашу національну вартість та вартість народу, ім'я якого ми тут носимо і репрезентуємо.

Не можна не підкреслити окремо направду — що так скажемо — соборницького характеру тієї імпрези. Між виконавцями програми, як і між глядачами, ми бачили приблизно в рівній пропорції представників усіх прошарків нашого суспільства. Ніхто там нікого не питався, де він народився і звідки походить, чи яку хто віру визнає чи до якої партії належить, або який світогляд має. Усіх тут об'єднувала одна ідея й одне бажання: прислужитись добрій справі, гідно і спільно зарепрезентувати українську культуру, українське ім'я, українську національність. Це була найкраща і найбільш творча форма не паперової, але справжньої, ділової консолідації.

За все це належить щире признання і глибока вдячність не тільки від Українського Народного Союзу, але й від усієї нашої спільноти, в першу чергу виконавцям імпрези і головно їх керівникам. Признання і подяка належиться музичному і сценічному керівникам, вона належиться диригентам Метрополітальних і Об'єднаного хорів, як і тим диригентам поодиноких хорів, що вели окремо початкову підготову; на вдячність і признання більше ніж заслужили керівники танців, солісти і виконавці поодиноких спеціяльних функцій, як акомпаністи, музиканти та вся головна півтисячна маса співаків і танцюристів, імен яких окремо не названо ані в програмі, ані в реклямі, але які дали великий вклад в підготову і успіх імпрези. Признання і подяка належиться зрештою й багатотисячній публіці, яка своєю приявністю збільшила загальний успіх того справжнього українського національного здвигу, яким без сумніву був недільний ювілейний фестиваль. Покладений в той фестиваль труд напевно не був даремний: він становить черговий і замітний крок у спільному змаганні великої української нації до здобуття і запевнення собі відповідного місця у великій сім'ї вільних націй світу.

ПОСЛАНЦІ КРЕМЛЮ В УКРАЇНІ

(Декада російської літератури і мистецтва)

Заплановані Москвою „всенародні" святкування 300-ліття „возз'єднання" України з Росією доходять кульмінаційної точки. Як передає 8-го травня телефоном з Києва до редакції московської „Правди" Любомир Дмитерко (чи не єдиний галичанин, який тільки-що з живою душею перескочив через „єжовщину" та всякі інші чистки), „світлий празник нерушимої дружби російського, українського і всіх інших народів нашої „родіни" трудящі України відзначають в кожному домі, в кожній сім'ї".

Направду, „возз'єдинителі" раздмухали переяславське кадило так, що закуріло на весь Совєтський Союз!

Після недавнього виступу в Москві українських письменників і артистів, коли то „світоч всього прогресивного людства, наша зореносна Москва тепло приймала українських гостей" — на Україні почалася декада російської літератури й мистецтва. (До речі, після того, як в Кремлі перейшли були на „колективний спосіб правління", а власне, з огляду на невиясненість ситуації з „вождями" — „Правда" воліє персоніфікувати большевицьку диктатуру не в тій чи іншій особі, а в „зореносному Кремлі").

Отож, як пише Любомир Дмитерко, „випало нам щастя вітати дорогих гостей — посланців великого російського народу — на рідній українській землі".

З нагоди приїзду москалів, вулиці й площі Києва прикрашено льозунґами і транспарентами. З раннього ранку радіогучномовці зняли несамовитий вереск. Усі газети вийшли присвячені цій надзвичайній події. В святочних походах на Хрещатику поперед дівчат в українських національних строях виступали „русскії красавиці" в московських сарафанах. Не знати, звідки тих сарафанів настачили, але таки київських дівчат в ці московські сарафани повбирано і випущено в походї перед групою дівчат в українських строях.

Коротко кажучи, зустріч російських письменників і артистів з киянами, як запевняє Л. Дмитерко, „перетворилася на яскраву демонстрацію любови до російського народу і його найпередовішої в світі культури".

Відкриття декади відбулося 6-го травня. Відкрив її в театрі ім. Ів. Франка Микола Бажан — відомий, крім своєї поетичної творчости, ще й зі своєї діяльности 1945 року у „дипломатичній" совєтській комісії, коли то в Лондоні з піною на устах вимагав він примусової репатріяції для всіх українських втікачів з Сталінової імперії. Оцей самий Микола Бажан проголосив тост за російський народ, а російський поет Сурков відповів йому по-українськи. Ніколай Тіхонов прочитав вірш, сповнений „найніжнішої" любови до України. Російський письменник Борис Полєвой (його представлено публіці як офіцера Першого Українського Фронту під час другої світової війни) теж говорив про те, як він страшенно любить Україну, а слова його потвердила представниця „славного" Ленінграду — Вєра Кетлінська. Про „велику совєтську родіну" читали вірші Михаїл Ісаковський і Степан Щипачов. Нещадно разив „ворогів миру" Константин Сімонов, і присутні гаряче оплескували його, бо ж „любов і ненависть у нас єдині". „Це почуття — пише Дмитерко — було виявлене і тоді, коли поет Сєргей Смірнов читав вірша, присвяченого пам'яті західньо-українського письменника Ярослава Галана", відомого ренеґата, що після війни заповзявся був у своїх „творах" вихваляти московського окупанта і що зазнав заслуженої кари з рук українського революційного підпілля.

Потім відбувся концерт, в якому брали участь солісти Большого театру СССР і Московської філярмонії, Державний російський народний хор ім. Пятницького і ансамбль пісні й танцю совєтської армії ім. Александрова. „Тут воєдино злилися дивовижне багатство російської і української народної музики, висока майстерність виконавців".

8-го травня оперою „Декабристи" Большой театр почав у Києві свої виступи.

Декада російської літератури й мистецтва в Україні задумана дуже широко. В ті самі дні, що й у Києві, відбувається вона у Львові, Харкові, Сталіно і Дніпропетровському. Також харків'яни — пише Л. Дмитерко — радісно й урочисто зустрічали дорогих гостей — артистів академічного Малого театру, а дніпропетровці — ленінградський драматичний театр ім. Горького.

Окремо про „радість львов'ян" з нагоди приїзду „старших братів" пише в „Ізвєстіях" В. Вукович. Свій пишномовний репортаж називає він „Молодість древнього Львова", і починає його так: „Відтоді, як на вежі бувшої львівської ратуші замаяв совєтський прапор, для стародавнього українського міста настала світла пора оновлення. Цьогорічну весну особливо запам'ятають львов'яни в зв'язку з урочистостями на честь 300-ліття возз'єднання..."

Кореспондент „Ізвєстій" широко розписує, як весело тепер у Львові, які щасливі його мешканці і як напрочуд швидко розбудовується місто. „Рівняючись на москвичів", робітники Львова навчилися виробляти незвичайні речі, що про них давніше ніколи не чули. Вони „освоїли" навіть, як повідомляє Вукович, продукцію „оббризкувача для садків і вентилятори до кормодробилок"!

На час декади російського мистецтва до Львова приїхала лінінґрадська академічна капеля і артистичні колективи... Литви, Вірменії, Татарії ((котрої?) і Чувашії. Виходить, що й вірмени та чуваші репрезентують вже російське мистецтво! А в драматичному театрі виставлено навіть призабуту п'єсу Ів. Франка „Сон князя Святослава"! На першій сторінці „Ізвєстія" подають на чотирьох шпальтах світлину площі Міцкевіча у Львові.

Отже, всесоюзна імпреза „возз'єднання" добігає кінця. На її переведення, як видно з численних реляцій, витрачено не один мільйон народних загорьованих рублів. Ті, що сидять у Кремлі, певні, що ці витрати сторицею оплатяться, бо український народ, загіпнотизований тотальною щоденною пропаґандою, полюбить московсько-большевицьку владу. А проте, так воно не є і розрахунок кремлівської кліки наскрізь фальшивий. Вся ця вересклива московська маскарада обернеться — і вже обертається! — колосальним бумеранґом, щоб ударити не по чому, як по Москві. Бо повсякденне настирливе пригадування трагічної події в історії України ще більше посилює в українському народові обурення проти тріюмфуючого окупанта і ще більше роз'ятрює в ньому почуття ображеної національної гордости. А в душах несвідомої частини українського населення це приспане почуття національної гордости збуджує і щораз більше кристалізує. Ознаки цього виразно виступають навіть на шпальтах совєтської преси, де щораз частіше вимахують кулаками на адресу „буржуазних націоналістів".

В. С-ко

Роман Степанович

ЯК ПОСТАЛА ПОЛЬЩА

З кінцем 1953 року відділ історії Єйлського університету видав книжку професора державного і міжнародного права Люїса Л. Ґерсона п. з. „Вудро Вилсон і відродження Польщі 1914-1920 рр." (Woodrow Wilson and the Rebirth of Poland 1914-1920).

На самому вступі Ґерсон зазначає, що ця книжка — це студії про національні меншини чужинецького походження та про їх впливи на американську політику. Книжка має 166 ст. друку і базована на десятках різнородних наукових джерелах.

І знову така сама історія, як із Шарпом (див. „Свобода" ч. 62 — січень 1954 р. „Крик в пустині"). Ґерсон — колишній громадянин Польщі (польський жид), пішов слідами свого попередника Шарпа, і свою книжку написав також в протипольському дусі, за що поляки, якщо б могли (в своїй державі) напевно покарали б його, як державного „зрадника", щонайменше Картузькою Березою.

У своїй передмові він зазначає, що слабою сторінкою в американській закордонній політиці є те, що вона спирається — хоч це часто суперечить інтересам ЗДА — на чутливості національних меншин в ЗДА, цілеспрямований в інтересах країн їхнього походження. „Моїм завданням, пише Ґерсон, є показати, як польські патріотичні лідери руху для відродження Польщі впливали на Вудро Вилсона через польську іміґрацію в Америці, забезпечуючи відродження Польщі".

„Моя розвідка — пише Ґерсон — вмовляє в мене також, що політичне значення розміру й ролі польського націоналізму перецінене".

Він ставить питання: „Як, властиво, може Польща відродитися і стати незалежною?" І відповідає: „Тільки історичне чудо може врятувати її. Навіть вибух першої світової війни не був би ґарантував незалежности Польщі, якщо б в цьому напрямі не було інтервенції ЗДА і президента Вилсона".

Ґерсон починає свою книжку від розподілів Польщі. Він твердить, що матеріялістичне ядро 18 ст. привітало упадок Польщі кількома недбайливими сльозами. Після фатального ІІІ-го розподілу Польщі в 1795 р. — Польща перестала бути справжньою державою. Европейський континент був з цього факту задоволений. З того, що Польща розпалася, був задоволений також і польський селянин, дякуючи Богові за ширші вольності під чужим пануванням. Він був вдоволений, що не має над собою шляхетського батоґа. Польські селяни молилися за здоров'я австрійського імператора, дякуючи йому за вольності, якими втішалися деякі народи Австро-Угорської монархії, а між ними й польський нарід.

Ґерсон твердить, що денаціоналізація поляків під трьома окупантами йшла скорим темпом, про самостійну Польщу в той час ніхто й не мріяв. Польські політичні лідери думали тільки про автономію, але в ніякому разі про самостійну Польщу, очевидно, з цілою т. зв. Галичиною.

Польське духовенство, як складова частина інтеліґенції, придержувалося старої засади — „церква перед державою". Їх наука і акція були зосереджені в першу чергу на контролі народу і забезпеченні церковного добробуту, а не в прямуванні до відбудови незалежної Польщі.

Роман Дмовський і Ян Падеревський закладають в 1870 р. Національно-Демократичну Партію (ендеки, які існують по сьогодні). В дійсності від самого початку ця партія була знаряддям Москви, бо вона відкидала ідею збройної боротьби за самостійність Польщі, а жила в добрій комітиві з протидемократичним царським урядом і мала від нього піддержку.

Роман Дмовський у своїй книжці „Мислі новочесного поляка" (Львів 1893 р.) подає політичну філософію Польського Національного Комітету, беручи за підставу т. зв. „політичний дарвінізм", тобто расовий націоналізм, який дорівнює ґітлеризмові. На підставі расової ідеології Дмовського, члени НД на мировій конференції домагалися приділу територій, які зовсім не були польськими, в тій надії, що в короткому часі національна проблема окупованих чужих теренів розв'яжеться сама, згідно з цією т. зв. расовою політикою Дмовського. У „Мислі новочесного поляка", (ст. 45), Дмовський писав, що: „німці, які стараються ґерманізувати силою поляків у Познанщині, скоряються тільки перед вищими вимогами і санкціями льояльности супроти їхньої раси і расової долі. Здорові нації мають право на денаціоналізування інших народів. Це є велика польська помилка і ознака слабости, що поляки голосували в Галичині за рутенськими ґімназіями для т. зв. рутенської нації. Доля рутенців може бути вирішена тільки в межах великої Польщі і вони (рутенці) мусять бути спольонізовані. Це саме мусить відноситися також і до інших народів, що їх терени ввійдуть у склад польської держави". (Ґерсон, ст. 13).

Іншою дорогою пішов Юзеф Пілсудський, що, як провідник правого крила Польської Соціялістичної Партії, підпирав революційні прямування. В період японсько-російської війни 1905 р. він виїжджає до Японії, пропонуючи японській військовій владі узброєння поляків поза межами Росії. Він об'їжджає польські скупчення в Німеччині, Австрії, Литві, Україні і Росії, спонукаючи їх до революційної акції. В тому самому часі Дмовський і Падеревський виїжджають також до Японії, щоб заперечити перед японською військовою владою факт, що Пілсудський є начальним репрезентантом Польщі.

Польські еміґранти в ЗДА також не були свідомим елементом, бо задовольнялися тільки американською свободою і користали з її добробуту, не дбаючи про справу незалежности Польщі. Щойно по приїзді до ЗДА в 1915 р. Падеревського, як представника паризького Польського Національного Комітету, головою якого був Р. Дмовський — почалася в ЗДА польська національно-освідомлююча праця. „Людиною, яка з'єднала в ЗДА поляків для відродження Польщі, був Ігнатій, Ян Падаревський. Падаревський дав понад 300 концертів — з півгодинною патріотичною промовою по кожному". (Ґерсон, ст. 40).

Властива польська політична думка формувалася під трьома окупаційними властями і звідтам ішли безпосередньо впливи польських лідерів, які знаходили своїх покровителів і в Америці, тому Падеревський, по приїзді до ЗДА, зустрівся від самого початку з великим опозиційним табором.

Найважливішим моментом було те, що Дмовський, як визначний біолог того часу, та Падеревський, як пяніст, зуміли сполучити науку з політичною пропаґандою. В результаті того всього Падаревський в скорому часі здобув собі довір'я навіть президента Вилсона, який після виборів 6 листопада 1916 р. мав сказати Падеревському: „Мій дорогий Падеревський, я можу сказати, що Польща постане (воскресне) і існуватиме знову". (Ґерсон, ст. 70).

В тому місці Ґерсон доказує, що Вилсон був обплутаний людьми, які вели цілком пропольську роботу. Під впливом Падеревського президент Вилсон 22 січня 1917 року у своїй славній промові „Мир без перемоги" вперше публічно заявив, що всі державні мужі погоджуються, що повинна бути об'єднана, незалежна і автономна (??) Польща. (Ґерсон, ст. 71).

Саме в той час англійці були за тим, щоб Польща існувала, як автономна складова частина Росії. (Ґерсон, ст. 74).

Падеревський грав на фортепіяні з великим запалом, але після гри, під час багатьох обідів і вечер, „насичував присутніх політичними „фактами", що відносилися до польської справи". (Ґерсон, ст. 76/8).

Падеревський створив у Шикаґо Польський Національний Департамент, що мав бути речником поляків у ЗДА, підпорядковуючи себе в цілості паризькому Польському Комітетові.

Під впливом Падеревського, за три дні після вибуху большевицької революції в Росії, дня 7 листопада 1917 р. року ЗДА визнали Польський Національний Комітет, як офіціяльне закордонне представництво.

Большевицька революція, головно переговори в Бресті Литовському, примусили Вудро Вилсона зайняти відповідне становище до польської справи. За Ґерсоном, „большевицька пропаґанда, яка виходила з Берестя Литовського, де Совєти обіцяли незалежність полякам і іншим національностям, була протиріччям у відношенні до того, що плянували альянти". (Ґерсон, ст. 82).

Саме в той час понад 150 американських істориків і спеціялістів в европейських справах опрацьовують у ЗДА майбутню мапу Европи, не рахуючись з голосами Польонії. Не зважаючи на попередній меморіял ПНК в справі кордонів Польщі, Вилсон у своїй 14-ти точках з дня 8 січня 1918 р. сказав, що: „Повинна бути відбудована незалежна польська держава, яка має включати території, заселені незаперечною польською людністю..." Президент Вилсон ужив термінів, що Польща „should be", а Бельгія „must be".

В цій справі інтервеніював Падеревський, але президент уже в той час керувався не серцем, а розумом свого прибічно-дорадчого наукового персоналу, який власне в польському питанні прийшов до переконання, що Польща „should be", але не „must be". (Ґерсон, ст. 84).

Для ведення дальшої політичної акції Падеревський вимагав від уряду ЗДА грошової субсидії. Якщо його власна інтервенція не допомагала, він посилав до президента свою дружину. (Ґерсон, ст. 87).

І так 18 липня був внесений до Конґресу проєкт у справі грошової субсидії для поляків, проти якого виступили ті поляки, що ненавиділи Падеревського. (Ґерсон, ст. 88/9).

Вони остерігали Сенат, щоб він відкинув „бил", бо, мовляв, Падеревський не репрезентує всіх поляків, і є агентом Москви.

У вересні 1918 р. Падеревський стягнув з Парижу Р. Дмовського для скорішої польонізаційної кампанії в ЗДА. Підготувавши ґрунт серед польського клеру, вони скликали до Дітройту конвенцію, в якій взяло участь понад 300 священиків. Конвенція погодилася на проєкти Дмовського та Падеревського, і влада „консервативної кліки стала ще сильніше закріпленою". (Ґерсон, ст. 91).

Дмовський, після півторагодинної розмови з Вилсоном, прийшов до скептичного висновку щодо переконання Вилсона в справі Польщі.

(Закінчення на стор. 3-ій)

Д-р Тома Воробець

ІНДІЯНИ В ЗДА

Сучасний стан на тлі історичної долі

(2)

Творення резервацій для індіян почалося в 1855 р. розпорядженням президента. Тепер ні президент, ні секретар внутрішніх справ не можуть без ухвали Конґресу творити нових резервацій і змінювати їх границь, за виїмком Аляски. Ідея розв'язати індіянську проблему, зосередивши 200 племен у 214 резервацій — не була щасливою. Трактування племен з окремими традиціями, звичаями й мовою, як єдиної проблеми, мусіло викликати у них невдоволення, жаль і недовір'я до білих.

Федеральне Бюро для справ індіян, утворене в 1826 р. при Департаменті Війни, в 1849 р. передано Департаментові Внутрішніх справ. Ціллю й завданням цього Бюра було: укладати договори з племенами з метою відступлення ними земель для білих поселенців, контролі торгівлі з ними; концентрації індіян на визначених для них місцях — резерваціях. В дальшому Бюро мало сприяти цивілізації індіян, переходу їх із життя номадів, до якого вони звикли віками, до управи ріллі, ремесла й промислу; поступовому переходу із стану ізоляції в резерваціях і асиміляції з рештою населення.

Бюро охоплює своїм засягом все життя індіян у 26 стейтах і на Алясці — правні постанови, самоуправу, охорону здоров'я, шкільництво й культурно-економічний розвиток.

На початках Бюро було подумане як федеральна агенція для індіян без індіян, згодом індіяни добилися права голосу у вирішуванню їхньої долі.

Племінна і індивідуальна власність індіян

20 травня 1834 р. оголошено закон про збереження племінної власности індіян. Земля, залишена індіянам, стала племінною власністю, з правом на існуючі чи відкриті на цих землях природні багатства. Член племени не може розпоряджатися частиною приділеної йому землі, з його смертю власність залишається племінною.

В 1869 р. спеціяльна комісія покликана президентом, рекомендувала вже політику розподілу племінної землі між членів, як найкращий засіб для емансипації індіян. І тому, коли племінна рада рішала розподілити племінну власність та фонди, члени племени ставали повними власниками, і племінна власність вигасала.

Самоуправа

Племена користуються внутрішньою автономією в резерваціях, з окремим судівництвом й власною поліцією. Члени племени вибирають племінну раду на чолі із начальником. У деяких племен задержався звичай дідичної влади — ради і начальника. І так індіяни Червоного Озера в північній Міннесоті перебувають під управлінням сімох дідичних начальників, які творять раду на чолі з головним начальником.

Всі фонди індіян, створені з відшкодувань за відступлені землі, доходи від відкритих мінеральних покладів та всіх інших джерел як племінні, так і індивідуальні, зберігаються у федеральній скарбниці. Ці фонди можуть бути ужиті для потреб індіян лише за згодою Конґресу, секретаря внутрішніх справ або Бюра.

В 1924 р. всім індіянам, народженим у З'єдинених Державах, признано повне право громадянства за патріотичну поставу й заслуги під час першої світової війни.

В 1934-35 рр. Реорганізаційним Актом, індіяни одержали право рішати про прийняття чи відкинення розпорядків та рішень у всіх справах, що визначають їхнє життя й власність.

Поданий загальний огляд про правний стан індіян базується на майже 400 договорах й понад 5000 постановах та конституціях між племенами й федеральним урядом. Погляди й політична лінія у відношенні до індіян не були ясно визначені й міняються по сьогодні.

Економічно-культурні й побутові особливості життя індіян

Ще дотепер поширена невірна думка, що індіян утримує федеральний уряд і вони є тягарем для держави.

Переважаюча більшість американських індіян забезпечує свій прожиток власною працею: управою ріллі, плеканням худоби, домашнім і лісовим промислом, рибальством, як сезонові фармерські й індустріяльні робітники. Можна навести деякі приклади. В Ню-Мехіко плем'я москалерос, нащадки індіян, витиснених з Тексасу посідають у своїй резервації гарні пасовиська на узгір'ях для випасу худоби. Лісисті верховини дозволили розвинути тут лісовий промисл.

Зате інше плем'я джікарілла апачес, що проживає на біднішій землі, на безлісних височинах із суворою зимою, веде нужденне життя.

В Арізоні плем'я неваго, яке начислює 2,500 родин, і своєю вдачею нагадує наших селян, підупадає економічно щораз більше і туберкульоза серед них дуже поширена. 250 квадратових миль неврожайної землі із низьким станом рільництва не може вижививити зростаючого населення. Одиноким рятунком для цього племені є вихід із резервації й включення у загальне господарське життя країни. Федеральний уряд щораз більше допомагає цим намаганням економічними заходами, ліквідацією неграмотности, фаховим вишколом і заходами охорони здоров'я.

У північній Міннесоті на 573,200 акрах землі живе частина племені чіпева, що начислює 3000 душ. Живуть вони назагал задовільно. Природні багатства дозволили розвинути лісовий промисл з тартаком. Добре поставлене риболовство, забезпечує сталий прибуток(вони постачають свіжу рибу щоденно шікаґівському рибному концернові). Всі прибутки є племінною власністю у спільному користуванні під управою дідичної ради і головного начальника.

Життя понад 100,000 індіян в стейті Оклагома мало різниться від життя бідніших білих фармерів. Поза федеральною опікою й самоуправою, вони підлягають стейтовим законам.

Деякі племена, а також члени цивілізованих племен, як осідж, семенолес і крік, одержують гроші із нафтового брутта — до 4000 долярів річно на особу.

Загальновідомим є життя ескімосів у підбігунових околицях на Алясці, де майже одиноким джерелом прожитку є риболовство та полювання. Ще дотепер їх використовують різні рибопромислові спілки й торгівці футер, що вимагає охорони збоку уряду. Серед них дуже поширена туберкульоза.

Індіяни, що шукають праці як сезонові робітники на фармах, залізниці та фабриках, живуть не гірше за білих, однак трактують їх не завжди як рівних. Ще дотепер у деяких стейтах не приймають їх до професійних спілок та на краще платні місця. Часто трапляються випадки, що індіяни, які шукають праці поза резерваціями, знеохочені неприязним відношенням білих, вертають назад до резервацій.

Поважним джерелом прибутку індіян стає щораз більше їхній домашній промисл — виріб прикрас і речей із шкіри, дерева та металю і гончарство.

Вол. Дорошенко

ЖИТТЬОВИЙ ШЛЯХ ЮРІЯ ТИЩЕНКА-СІРОГО

(7)

На жаль, усе вислане до Герозе добро згоріло під час збомбардування американцями цієї видавничої фабрики. Це була велика втрата не тільки для Сірого, але й для української культури, бо тоді погинуло багато цінних речей. А чого мені особливо жаль, це „Дніпра", що був уже цілком видрукуваний, але ще не зброшурований. І всі видруковані аркуші пропали — в Празі від московських большевиків, а в Герозе від американських бомб. І навіть ні в мене, ні в Сірого не залишилося на руках ні одного примірника.

А в цьому альманасі були дуже цінні й цікаві речі-поезії й оповідання, що їх достарчив був мені з Берліну Павло Зайцев, добувши від знайомих авторів. Там було дуже цікаве гумористичне оповідання про пригоди поліського чи волинського дядька, що приїхав був за першої большевицької окупації до Львова дещо собі купити — написане дуже добре по-українськи однією чужинкою, ім'я якої я вже призабув; гарна поезія Яра Славутича, тоді ще надійного початківця — „Запорожці", тощо. Особливо цікавою була там документальна стаття проф. Ол. Оглоблена про руйнацію большевиками українських культурних пам'яток у Києві, а також низка моїх власних статтей — огляд тодішніх українських видань, докладні некрологи українських письменників і діячів, що померли в тих часах (Л. Бич, Борис Матюшенко, Микола Порш, Федір Стешко, Арсен Чернявський та ін.), а надто мій нарис історії „Союзу Визволення України" й нарис Тищенка, присвячений життю й діяльності Марії Константинівки Заньковецької-Адасовської, праця основана на особистих спогадах про неї автора та оповіданнях самої Заньковецької. О цих двох речей спеціяльно мені шкода, бо ні я, ні Сірий не могли вже їх відновити, опинившися на еміграції. Що цей альманах так трагічно загинув, винен таки сам Сірий. „Дніпро" був цілком вискладаний з початком 1945 р. і міг вийти ще геть перед большевицькою навалою, але Сірий чомусь усе тягнув із друком, а потім із брошуруванням, аж дотягнув до приходу большевиків. Правда, в тому часі все чогось бракувало — то складачів, то паперу, але Тищенко міг завчасу випустити книжку, як би натиснув, як то кажуть, на всі ґудзики.

З Праги втік Тищенко до Німеччини й осів в англійській зоні, в таборі ім. Лисенка під Ганновером. І тут з питомою собі енергією береться він до видавничої справи, не зважаючи на клопоти, зв'язані з адмініструванням табору, на чолі якого він стояв. Редаґує протягом 1946-1949 рр. таборовий бюлетень, а крім того веде й власне видавництво, випускаючи в рр. 1946-48 три томи дуже цікавого „Літературно-Наукового Збірника", по одному тому щороку. Перші два томи биті на циклостилі, а третій, що вийшов у Коріґені, коло Кілю, вийшов друком. В 1948 р. видав він на скитальщині вартісну брошуру — „Друкарство. Порадник для робітників пера і друку", Кіль-Коріґен, 90 ст. 16°. І навіть — о диво! — умудрявся платити гонорари за поміщені в згаданих вище збірниках речі. Я був одним із співробітників цього журналу і був немало здивований, коли він запропонував мені за мої статті невеличку винагороду, бо, сказавши правду, Покійний не дуже то квапився розраховуватися з авторами. Цього я дізнав сам на собі, коли працював коло „Дніпра" й Шевченкових „Поезій". Сірий завжди бідкався, мовляв: не має грошей, але коли добре натиснеш, то гроші звідкись появлялися.

Здибався я з Тищенком і на скитальщині. Приїздивши з Ганноверу до свого сина, що жив на приватці в Райхенгалі, недалеко від табору „Орлик" (біля Берхтесґадену), де я проживав із родиною, він повертав до нашого табору та при цій оказії відвідував і мене та ділився зо мною своїми плянами.

Сірий енерґійно розбудовував українську друкарню, мріючи про широку видавничу діяльність. Згодом хотів перенестися до Англії, а друкарню віддати до розпорядження українського громадянства, передусім для потреб Української Національної Ради. Та замість Англії опинився в Америці, куди виїхав у 1950 р. Тут осів спочатку в Нюарку, а потім у Ню Йорку, де знову взявся за книгарсько - видавничу справу. І хоч ця його діяльність проходила у всіх нас на очах, усе ж таки я, щоб заокруглити своє про нього оповідання, доведу слово до кінця. В Ню Йорку видав Покійний пару книжечок для дітей („Казку про горобця славного молодця", „Україна — мій рідний край", оповідання Кіплінґа та на спілку з А. Білоусом провадив книгарню на 7-й вулиці.

Мріяв видати спеціяльну „Дитячу Енциклопедію" на зразок російської, яку мав у Празі. Власне згадана вище його „Географія України" мала становити один із випусків цієї енциклопедії. Крім того, носився з пляном видати твори наших клясиків із відповідними вступними розвідками та коментарями: Лесі Українки, М. Коцюбинського, Панаса Мирного. Але встиг видати тільки 12 томів творів Лесі Українки, яку дуже любив, користуючися виданням київської „Книгоспілки". Смерть перервала ці його широкі пляни.

Покійний був головою ОПДЛ — „Обєднання Працівн. Дит. Літератури" ще зі скитальщини, головою Секції Журналістів при Літ.-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку. Він близько стояв до УВАН у ЗДА, був її членом-кореспондентом, головою Секції Книгознавства й технічним керівником академічних видань. Часто виступав із доповідями в ЛНКлюбі й на Секції.

Захворувавши на лівкомію, недовго пролежав у шпиталі й відійшов від нас 28 листопада 1953 р., не докінчивши задуманих праць, зокрема своїх мемуарів. Полошив він усіх нас, що його знали, у смутку, бо відійшла від нас людина заслужена для української культури, людина метка й енерґійна, людина незвичайно працьовита, від якої можна було сподіватися ще багато вартісної праці для української культури. Вічна ж пам'ять незабутньому трудівникові й приятелеві багатьох із нас!

Кінець.

ЮВІЛЕЙНИЙ ФЕСТИВАЛЬ У.Н.СОЮЗУ

(Закінчення зі стор. 1.)

Сенатор Г. Г. Лімен

ности поодиноких національних груп та в користь допущення до ЗДА европейських скитальців. Сенатор Лімен, — який очікуючи на залі між публікою на свій виступ, бачив майже всю першу дію „Майської ночі", поґратулював насамперед УНСоюзові за його величезну всебічну працю для розвитку країни і української спільноти в ній, — виконавцям фестивальної програми, і опісля виголосив важливу політичну промову на тему закордонної політики З'єдинених Держав взагалі, а відносно поневолених народів та їх визвольних проблем зокрема. Сенатор Лімен висловив теж низку критичних завваг на тему теперішньої політики уряду. Промова сенатора Лімена буде надруковано в цілості в найближчих числах „Свободи". Місцева преса, включно з Ню Йорк Таймсом і Геральд Трибюн віддала цій промові велику увагу на перших своїх сторінках, вияснюючи теж нагоду, з якої він ту промову виголосив та інформуючи коротко про Український Народний Союз, його членство і працю.

Д-р Л. Мишуга про „Вкрадений скарб" і „Сплячу царівну"

Кінцевим промовцем на імпрезі був д-р Лука Мишуга, редактор „Свободи". Він згадав про перший український фестиваль у тій репрезентативній залі, Карнеґі Гол, у січні 1915 року, коли то вперше відспівано на тій сцені Шевченківський „Заповіт" та яке значення мав і дальші українські культурні виступи для української визвольної справи. Це значення не зменшилося й сьогодні, хоч збільшилися інші засоби визвольної політики. Мистецтво підтримує і скріплює теж наше власне життя, тому теж власне українською піснею і музикою вшановуємо 60-річчя Українського Народного Союзу, головного організатора і подвижника нашого життя в цій вільній країні. Промовець підкреслив, що такі фестивалі є теж виявом нашої вдячности для країни, яка „прийняла нас за своїх дітей" та дає нам можливість вільно жити й працювати. В дальшому промовець порівняв українське мистецтво і українську культуру на рідній землі з „украденим скарбом" та „сплячою царівною", бо цей терором украдений від України скарб використовує Москва тепер для возвеличування поневолення України, — присипляючи рівночасно царівну — справжнє українське мистецтво, щоб не допустити його на престіл вселюдської культури. Із „Запорожця за Дунаєм", фільм якого прислала Москва нам тут до Америки, викинено Молитву, правдоподібно тому, бо в ній запорожці благають помочі у Владики неба і землі, а не у Москви. „Оту молитву зараз почуємо. Як наші славні предки, так і ми не до Маленкова чи іншого ката, а до Всевишнього із сльозами прибігаєм та благаємо, щоб побачити дав нам Рідний Край"! — закінчив свою промову д-р Мишуга.

Владико неба і землі...

Кінцевий акорд промови д-ра Мишуги підхопили Об'єднані і Метрополітальний хори виконавши хвилююче „Владико неба і землі", молитву із безсмертного „Запорожця за Дунаєм" Артемовського. Дириґував Степан Марусевич, а сольові партії виконали Марія Лисогір та Іван Гош.

Могутнім „Ще не вмерла Україна", у виконанні всіх хорів та публіки закінчено цю величаву ювілейну імпрезу.

Признання і подяка

З великим признанням і глибокою вдячністю не можна не відмітити деякі групи і особи, що вклали найбільше труду та праці для успішного влаштування імпрези. Це вперше чергу Метрополітальний Комітет Української Молоді з Володимиром Бакадом на чолі та Олею Дмитрів і Степаном Марусевичем, як культурно-мистецькими керівниками. Метрополітальний Комітет об'єднує всі, щонайменше більшість організацій української молоді, тут народженої і новоприбулої, метрополії. Заступником голови Комітету є новоприбулий Ф. Кухарчук. Не менше признання і вдячність належаться поодиноким хорам: Метрополітальному з його дириґентом Степаном Марусевичем, Хорові „Думка" з інж. А. Осадцою, як головою, і Олександром Микитюком, дириґентом, Хорові в Джерзі Ситі та його дириґентові Осипові Стецурі, хорові в Байоні і його дириґентові Євгенові Крукові, хорові в Елизабет з дириґентом Романом Левицьким, хорові „Трембіта" в Нюарку з пп. Утриском і Городиським та хорові в Пасейку з проф. І. Недільським, як дириґентом і пп. Медведем і Косом, як опікунами. Цим хорам, як і танцюристам: Товариству Українських Танцюристів Ню Йорку під проводом Івана Фліса, Українським Танцюристам під проводом Володимира Бакада, Хореографічному гурткові „Джерело" при ОДВУ під проводом Романа Петріни та Танцювальному Гурткові при ОДУМ під проводом Іллі Кручко, — треба в головній мірі завдячувати успіх імпрези. На найвище признання і вдячність заслуговують солісти: Марія Лисогір, Іван Гош, Осип Стецура, Марія Боднар, Євген Чорній і Роман Левицький, заслуговують на них акомпаністи Ольга Дмитрів, Леся Вахнянин і Вадим Кіпа, режисер Йосип Гірняк, музиканти під проводом Василя Восого, композитор М. Фоменко за аранжування кантати „Катерина" на два фортепіяни і Лев Гуменний за аранжування музики до танців. На признання і подяку заслуговує УМСА і Український Народний Дім у Ню Йорку за відступлення приміщень на проби, Мирослав Радиш за декорації, Меланія Мілянович і Олімпія Добровольська за добір костюмів, Федір Бражник та його Дружина за виконання костюмів і характеризацію. Признання і подяка належиться теж усім тим численним особам та інституціям що в будь-який спосіб допомагали в підготові і влаштуванні фестивалю, зокрема членам УНСоюзу і їх відділам та відділовим урядникам, як і всій багатотисячній публіці на імпрезі і загалові громадянства метрополії, бо без їх співпраці, розуміння і вирозуміння був би неможливий фестиваль і такий його успіх. На закінчення треба тільки висловити надію, що ця велика праця і співпраця найширших кол громадянства не закінчиться на відбутій імпрезі, але продовжуватиметься постійно та даватиме ще більші успіхи і результати для добра нашої спільноти в цій країні і нашого народу на рідній, не своїй Україні.

ЯК ПОСТАЛА ПОЛЬЩА

(Закінчення зі стор. 2)

Він з захопленням дивився на високу інтеліґентність Вилсона і бачив, що з такою високоосвіченою і політично виробленою одиницею, як Вилсон, що все хотів будувати на основах справедливости, в справі Польщі та її кордонів говорити було важко. (Герсон, ст. 95).

Незабаром Вилсон зрозумів задуми Падеревського та Дмовського, і остерігав секретаря Лансінґа, що „в Парижі немає такого репрезентанта з Польського Комітету, з яким ти міг би мати щирі переговори". (Герсон, ст. 114).

1. Найбільше стратив Падеревський довір'я в той час, як почав писати до президента Вилсона неправдиві меморіяли в справі українсько-польської війни, мовляв, українці перші напали на поляків, що не відповідало правді (Герсон, ст. 116) та

2. Поляки, не зважаючи на свої обіцянки Вилсонові, вжили армію Галлера в агресивних цілях, розбили українців в Східній Галичині, до окупування території якої пізніше Польща була „уповноважена". (Герсон, ст. 118).

Ці події заскочили Вилсона. Не зважаючи на інтервенцію альянтів, поляки зайняли Галичину. Ніхто з союзників, крім одної Франції, не був заінтересований в тому, щоб реставрувати „дивоглядну" Польщу.

Герсон, аналізуючи повоєнне положення середньої Европи 1919 р., каже, що не легкою справою було визначити мапу Польщі. Мирова конференція довго над тим застановлялася. Польські священики в той час голосили, що Польща — це все, „що було католицьке, має бути польське", а „що було польське, має бути католицьке". Дмовський з Падеревським на мировій конференції реалізували т. зв. п'ястовську концепцію, яка опиралася на тому, щоб „якнайбільше впхатися в німецьку територію", тоді як ціла польська армія на чолі з Пілсудським здійснювала т. зв. „ягайлонську концепцію", що базувалася на німецькому „Drang nach Osten" (Герсон, ст. 124).

„Вилсон почав розуміти ці справи щойно на мировій конференції. Він бачив свою помилку, він бачив також територіяльні амбіції поляків та їхнє одверте заперечення його принципів про самовизначення Польщі і знав уже про переслідування національних менших та насильне інкорпорування окупованих чужих етнічних теренів до Польщі". (Герсон, ст. 139).

Але визнати пороблені помилки і направити їх було Вилсонові важко. (Герсон, ст. 139).

Сам Падеревський заявив, що „якби не було в державному департаменті зрозуміння для поляків, не було б Польщі". (Герсон, ст. 138).

Проф. C. A. Fyffe мав рацію, коли писав про поляків: „Польща не має своєї історії, але має тільки історію своїх сусідів, отже, щоб зрозуміти історію Польщі, треба студіювати історію її сусідів, бо вони творили і творять далі її долю". (Герсон, ст. 140).

Герсон приходить до переконання, що сьогодні поляки моляться, щоб Бог послав їм загальну війну, яка звільнила б Польщу від совєтського ярма, але самі ставляться до теперішньої ситуації пасивно.

ШІКАҐО ПОБОРЮЄ НЕДУГУ МОЗКОВОГО ПАРАЛІЧУ ТА ЗБИРАЄ НА ЦЕ ФОНДИ

МОЛОЧАРІ МІСТА ШІКАҐО ПОМАГАЮТЬ В КАМПАНІЇ ДЛЯ ПРИДБАННЯ ФОНДІВ НА ДОПОМОГУ ХВОРИМ НА МОЗКОВИЙ ПАРАЛІЧ В ШІКАҐО

Асоціяція власників усіх молочарень міста Шікаґа разом зі своїми 7,500 працівниками співпрацюють з Об'єднанням для допомоги хворим на мозковий параліч в Шікаґо. На знимці бачимо представників Молочарської Асоціяції в Шікаґо, разом із малою дівчинкою, частинно вже вилікуваною з цієї недуги, при започаткуванні їхньої пропаґандивно-збіркотої кампанії. Зліва до права: ПП. Фред Наннамейкер, секретар Асоціяції, п-а Юлія МкМеґон, Волтер Р. Шавб, президент, відомий наш громадянин Іван Дужанський, касир Асоціяції.

Мозковий параліч — це дуже небезпечна недуга, що трапляється, на жаль, часто, бо, як виявляє статистика, що 53 мінути родиться немовля з такою недугою. Хоч її лікування є дуже трудне, все таки при допомозі точного розпізнання недуги, відповідного лікування, опіки та науки — можна допомогти тим нещасним.

Для тієї цілі уся суспільність старається організувати допомогу для хворих на мозковий параліч, а потрібні для цього фонди збирає дорогою добровільних датків кожного року. Цією акцією проводить окрема установа — Об'єднання для допомоги хворим на мозковий параліч — в Шікаґо, що стоїть під загальною громадською контролею. В цьому році поставило собі за завдання зібрати на згадану ціль найменше $600,000, бо стільки виносить мінімум фондів для акції поборювання цієї недуги, якщо вона має мати успіхи. Як кожна інша акція поборювання недуг, вона є тим успішніша, чим більше відповідних фондів вдасться зібрати на її студіювання, поборювання і творення окремих заведень для опіки над цими недужими. Тому громадянство не повинно жаліти свого гроша на попертя цієї акції та не легковажити її взагалі.

В цьому році для помочі у корисному ділі, всі молочарські підприємства міста Шікаґо, об'єднані в корпорації Association Milk Dealers Chicago, зобов'язалися добровільно і безкоштовно перевести допоміжну кампанію за придбанням фондів на ту ціль. У половині травня доставці молока передадуть своїм клієнтам-відборцям окремі конверти з інформацією про ціль збірки для пересилки в тих конвертах своїх пожертв на цей фонд — чеками або готівкою.

Популяризування ідей допомоги жертвам мозкового паралічу відбуватиметься в Шікаґо при допомозі окремої різнородної програми м. і. також в радіо і телевізії. Зокрема Телевізійна Стація ВБКБ в Шікаґо (канал 7) присвячує на своїй програмі 28 годин безперервних передач на ту тему, розпочинаючи їх від 21 травня ц. р. в годині 10-й вечером (п'ятниця), а кінчаючи її в неділю 23 травня ц. р. в годині 2-й ночі.

В тій програмі будуть також встановлені точки з українською тематикою як пісні, танки і т. п.

Молотов погоджується, щоб „невтральні" ґарантували перемир'я

Женева. — Молотов виголосив на останньому засіданні Женевської конференції, що відбулось в п'ятницю 14 ц. м., довшу промову, в якій відступаючи від первісних проєктів, власного і комуністичних провідників Китаю і В'єтміну, — запропонував, щоб однаково військове перемир'я, як умови політичного характеру стояли під міжнародною ґарантією. Він, не називаючи держав по імені, покликався на контролю будучого перемир'я „невтральними" державами, а щодо політичної догоди, то запропонував, щоб вона була складена і контрольована 9 учасниками Женевської конференції у справі Індо-Китаю (кількість учасників Женевської конференції у справах Кореї та Індо-Китаю є різна, бо не всі ті самі держави зацікавлені тут і там). У зв'язку з цією пропозицією Молотова, що наближується вже дещо до пропозиції французької, Бедел Смит, Іден і Бідо мали довгі наради в помешканні Ідена, з яких нічого не подано до публічного відома. На понеділок заповіджено наради інших учасників конференції, а пленарне засідання конференції відбудеться імовірно аж у вівторок. Відомо тільки, що 1) західні держави хочуть відбудувати той єдиний свій фронт, що був захитаний окремішним становищем Англії і 2) західні держави будуть рішуче противитися сполучуванню питання військового перемир'я з політичними умовами, маючи вже досвід, що таке сполучування цих двох ділянок довело було в Кореї до довгих, морочливих і нервуючих переговорів, які давали час комуністам скріплювати свої військові позиції.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою).

УКРАЇНСЬКІ ТЕАТРИ В МОСКОВЩИНІ

Українські театри немов на наказ виїхали на гостинні виступи до Московщини, щоб своїм там побутом маніфестувати „дружбу з російським народом". І так Київський театр опери й балету ім. Т. Шевченка дає вистави в Большім театрі в Москві, а Харківський український драматичний театр ім. Т. Шевченка в Академічнім театрі драми ім. Пушкіна в Ленінграді. В Москві грав Київський театр оперу К. Данькевича „Богдан Хмельницький", до якої лібретто написала подружня спілка Ванда Васілевська і Олександер Корнійчук. Режисерував цю оперу М. Крушельницький, а мистецьке оформлення дав їй А. Петрицький. Московська „Правда" з 8 травня написала, що публіка „гаряче вітала українських артистів". Але вона не написала скільки разів з н и м а л и зі сцени цю оперу, і як мусів Корнійчук переробляти лібретто, щоб її можна було знову грати на показ „старшому" братові в Москві.

В Ленінграді виставляли харків'яни „спектакль" Любомира Дмитерка „На віки разом" (знову пропаґанда „дружби"). Одеський український драматичний театр поїхав аж до Сталінграду на гостинні виступи, і „Правда" ще не подає, що він там гратиме.

ПРИ КОЖНІЙ НАГОДІ ДОМАГАЮТЬСЯ БІЛЬШЕ ПОТУ ВІД УКРАЇНСЬКИХ РОБІТНИКІВ

Недавно відбувалося засідання Верховного Совєта СССР в Москві, і з цієї нагоди московські окупанти стараються змусити українських робітників до збільшення безплатної праці для поневолювань України. По фабриках відбуваються збори робітників, на яких читають резолюції з московських зборів та „добровільно" ухвалюють перевиконувати норми. І так на зборах робітників фабрики „Трансиґнал" після промов аґітаторів, — (так і пишуть „аґітатори", бо є такий фах у „совєтській демократії") — Чумака, П'ятницького, Співакова і других, „вирішили відповісти „підвищенням продукції" на постанови Верховного Совєта в Москві. Деякі „передові" робітники перевиконують норму вже на 180-200 відсотків.

І ГЛИНЯНСЬКІ КИЛИМИ СВЯТКУЮТЬ 1654 РІК

Кореспондент „Известій" В. Вукович описує, якто українські килимарі в Глинянах підо Львовом святкують 300-річчя „возз'єднання" з Москвою. Килимарки Сидонія і Емілія Лоцькі вткали килим, на якому виткані числа „1654-1954", який керівник цієї майстерні назвав „знаменитими". Нехай був би його так не назвав! Так то і українські глинянські килими мусять здійснювати московську пропаґанду.

● **Австралійський прем'єр** Мензіс заявив, що уряд Австралії рішив збудувати для британської королівської пари палац, як її постійну резиденцію. Цей палац, що став би власністю британського королівського дому, спонукав би, мовляв, королеву Єлисавету частіше приїздити до Австралії, що була очарована відвідинами королеви.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Англії

ОДНИМ ФРОНТОМ ПРОТИ МОСКВИ

11-го квітня ц. р. українці у Великій Британії влаштовували маніфестаційні віча з приводу 300-ліття Переяславського договору, щоб вказати західньому світові, що Москва справляє 300-ліття жорстокого поневолювання й винищування українського народу, української науки, культури, що український народ обходить не 300-ліття „возз'єднання" і „дружби", але 300-ліття кривавої і жорстокої боротьби з Москвою.

Великі маніфестаційні віча, в яких взяли участь всі укаїнські товариства й організації, створивши один Діловий комітет, та всі українці, відбулися в тому самому часі і в тій самій годині в Манчестері, Лондоні, Нотінгем, Брадфорді й Единбурзі.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СУБ

У днях 26 і 27 березня ц. р. відбулися в Лондоні чергові Загальні збори Союзу Українців у Великій Британії. СУБ належить до найсильніших і найактивніших наших громадських організацій на чужині. Він має 25,000 членів. До нової управи вибрані: проф. Левицький — голова, Г. Драбат й інж. Калюжний — заступники голови, Б. Тарнавський — секретар, сот. Длябога — член управи.

В Італії

ПРОДОВЖУВАННЯ ВИКЛАДОВОГО ТУРНЕ Д-РА В. ФЕДОРОНЧУКА ПРО УКРАЇНУ В ІТАЛІЇ

На запрошення Управи Руху Італійських Католицьких Інтелектуалістів д-р В. Федорончук відбув чергове викладове турне, від 24 березня до 5 квітня, в областях венеційській і Люканія. Темами доповідей були, як і в попередньому турне на Сицилії: „Релігійне переслідування в Україні"; „Різні фази большевизації України" і „Сучасна ситуація в Україні".

І так, у венеційській області д-р В. Федорончук виголосив доповіді в таких містах: Падова, Віченца, Бассано дель Граппа, Арціньяно, Новента, Есте, Тєне, Новента, Абано, Вальданьйо і Азіяґо.

З венеційської области доповідач переїхав до Люканії у південній Італії, де виголосив доповіді в наступних місцевостях: Муро Люкано, Сан Фелє, Белля, Вальвано і Кастельґранде.

В деяких місцевостях доповідач говорив на дві з трьох повищих тем окремо. Доповіді відбувались або у великих театральних залях, або на площах. У цьому другому випадку доповідач промовляв до кількох тисяч слухачів.

Велике число слухачів на доповідях вказувало на зацікавлення публіки ситуацією в Україні й в країнах під большевицьким пануванням взагалі. По доповідях відбувалась, звичайно, дискусія. Відгук про доповіді у місцевій пресі теж був широкий. Доповіді організували, з доручення Головної управи Руху Католицьких Інтелектуалістів, місцеві організації цього Руху чи Католицької Акції, або місцеві церковні власті.

Управа Руху Італійських Католицьких Інтелектуалістів запросила д-ра В. Федорончука продовжувати викладове турне й по інших областях.

В Німеччині

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКОГО Т-ВА „ГЕРДЕРБУНД"

2 квітня ц. р. відбулися в Мюнхені, в приміщенні „Хрістліхес Касіно" загальні збори Німецько - Українського Товариства „Г е р д е р б у н д". На збори прибуло біля 25 членів (українців і німців) і кілька гостей. З рамени уступаючої управи збори відкрив д-р Р. Єндик, який згадав померлого голову Т-ва полк. К. Гребе, як великого і відданого приятеля українців, пам'ять якого одноминною мовчанкою і повстанням з місць вшанували всі приявні. Зборами керувала президія, до якої ввійшли: проф. Ю. Студинський — як предсідник та І. Жеґуц — як секретар.

Після дискусії приступлено до обговорення проєкту зміни статуту, який прийнято з деякими поправками одноголосно.

Найбільше, мабуть, місця, як в цій, так і в інших точках, присвячено обговоренню об'єднання Т-ва з другим аналогічним — Німецько-Українським Товариством, що його очолюють інж. Пибінґ і д-р Прокопчук. В цій справі, як реферував проф. Мірчук, відбулося в останньому часі кілька засідань, на яких винесено кілька постанов. Згідно з цими узгідненнями, збори перебудували статут організації так, щоб уможливити поєднання, зглядно приступлення згаданого Т-ва до Гердербунду, обираючи побіч голови — тільки трьох членів управи, залишаючи паритетну кількість постів в управі для кандидатів Німецько - Українського Т-ва.

Збори обрали на голову Гердербунду проф. д-ра Ганса Коха, директора Східньо-европейськкого Інституту в Мюнхені, що дає повну запоруку розвитку ширшої діяльности товариства. Дальші члени Управи — д-р А. Фіґоль, д-р Я. Сулима і пані Лібшер були запропоновані зборам комісією-маткою, що діяла в складі: Генеральний Вікарій о. П. Голинський, проф. Г. Кох і ред. В. Стахів. До Контрольної комісії увійшли: д-р Гюнтер і проф. Ю. Студинський. До Почесного суду: проф. І. Мірчук і суд. радник О. Саґер.

У своєму заключному слові нововибраний голова проф. Г. Кох заявив, що своїм першим і головним завданням він уважає довести до злиття обох ідентичних товариств, що діють на терені Мюнхену: Гердербунду і Німецько-Українського Т-ва.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. С. Петлюри, відд. 189, повідомляє, що місячні сходини (і побір вкладок) відбудуться в суботу, 22-го травня, о год. 7-ій веч., в клюбі Горожан при 847 N. Franklin вул. Проситься всіх членів вирівняти свої залеглі вкладки. — Уряд.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Б-во св. о. Николая відд. 175, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 23-го травня, 1954 р., о год. 1-ій попол., в У. Н. Домі, 4655 Мартин вул. Проситься всіх членів прибути, є багато важних справ до вирішення. Пригадується довгуючим вирівняти свої залеглості. — С. Пелех, предс.; В. Вілінський, касир; І. В. Іванчук, фін. секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — С-во Любов відд. 37, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членниць, що місячні збори відбудуться в четвер, 20-го травня, в залі У. Н. Дому, 214-216 Fulton St., о год. 7:30 веч. Збори перенесено з неділі дня 16-го травня тому, бо всі членниці брали участь в 60-літнім Ювілею У. Н. Союзу в Карнеґі Гол в Ню Йорку. — А. Погранична, предс.; М. Полевчак, рек. секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Т-ва Т. Шевченка відд. 64, відбудуться в суботу, 22-го травня. Проситься всіх прийти на збори о год 7:30 веч. при 482 Main St., Paterson, N. J. — І. Бурний, секр.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ТАРЗАН, ч. 3277. Королівська прихильність.

Тарзан затримався, мовчки дивлячися на Немону. — На коліна, невільнику! — наказав злісно Ерот. — Мовчи! Я тут наказую! — гостро озвалася Немона. — Ваша присутність, Ероте, мене дратує. Я вас не потребуватиму сьогодні. Можете відійти.

Ерот зблід зі злости і низько вклонився. Кинувши отруйним поглядом на Тарзана, він нагло обернувся і вийшов.

— Ерот вас не любить, — засміялася Немона. — Так само, як і цілий Антор, — відповів Тарзан. — Не так, Тарзане, — заперечила Немона. Ви мені подобаєтеся.